

De vaste commissie voor Financiën heeft op 13 april 2017 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Financiën over zijn brief van 24 februari 2017 houdende een afschrift van een brief van de AFM over de toegestane bandbreedte bij beoordeling rentederivaten (Kamerstuk 31 311, nr. 181).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Duisenberg

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Zuilen

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) over de toegestane bandbreedte bij beoordeling rentederivaten en hebben daarover nog een aantal vragen.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de AFM voorstelt dat de externe beoordelaars in hun controles voor afwijkingen tussen de bank en externe beoordelaar een bandbreedte van 1% hanteren. Welke bandbreedte wordt er in andere landen gehanteerd, bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk? Wat gebeurt er als er een grotere afwijking dan 1% is?

De leden van de VVD-fractie willen weten wat de planning is van de betrokken banken voor de herbeoordeling en afhandeling van de dossiers met mkb-rentederivaten. Wanneer zijn de banken klaar met de herbeoordeling en afhandeling? Klopt het dat de Rabobank pas in maart 2018 gereed is? Kan dit worden versneld?

Wat vindt de AFM van de plannen van aanpak van de betrokken banken? Wat zijn de bevindingen van de AFM tot nu toe bij de herbeoordelingen? Wanneer komt de AFM met haar eerste halfjaarlijkse rapportage? Wanneer rapporteert de Minister voor het eerst over de voortgang van de herbeoordelingen en compensaties door de banken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de AFM over de toegestane bandbreedte bij de beoordeling van rentederivaten. Naar aanleiding van het genoemde punt brengen de leden van de PVV-fractie het volgende naar voren.

Allereerst merken de leden van de PVV-fractie op dat het sluitstuk van de herbeoordeling door de banken gevormd wordt door controles die worden uitgevoerd door onafhankelijke externe beoordelaars. De leden van de PVV-fractie ontvangen graag een overzicht van de gemaakte kosten voor deze onafhankelijke externe beoordelaars. Kunt u deze kosten per bank weergeven?

Voorts willen de leden van de PVV-fractie weten of de banken op dezelfde lijn zitten als het gaat om het verstrekken van de coulanvergoeding. Komt het in de praktijk bijvoorbeeld erop neer dat banken eenzelfde berekeningsmethode hanteren voor deze vergoeding (en zo ja, welke?), of mag men hiervan afwijken door een royelere vergoeding toe te kennen, met het risico op willekeur?

Kan er ook een coulanvergoeding worden toegekend aan derivatenhouders die niets hebben hoeven bij te betalen/storten en wiens derivaat inmiddels is afgelopen?

Ook willen de leden van de PVV-fractie weten wanneer de eerste vergoedingen zijn toegekend. Hoeveel derivatenhouders komen uiteindelijk in aanmerking voor een vergoeding?

Verder merken de leden van de PVV-fractie op dat de AFM door middel van deelwaarnemingen toezicht zal houden op de goede toepassing van het herstelkader door de banken. De leden van de PVV-fractie willen weten waar de deelwaarnemingen uit bestaan en hoe vaak deze worden uitgevoerd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de toegestane bandbreedte bij de beoordeling van rentederivaten. Zij hebben hier nog enkele vragen over en hebben tevens vragen over het verdere verloop van het proces van herbeoordeling.

De leden van de CDA-fractie vragen naar de afgesproken bandbreedte van 1%. Zij stellen vast dat een bandbreedte van 1% bij een schadevergoeding van enkele duizenden euro's betekent, dat een afwijking van enkele tientallen euro's al kan leiden tot een afkeuring. Is er overwogen om voor kleinere schadevergoedingen een grotere procentuele bandbreedte te hanteren? Betekent de bandbreedte ook dat vergoedingen die meer dan 1% ten gunste van het bedrijf afwijken worden afgekeurd? Zo ja, is het niet logischer om afwijkingen ten gunste van de gedupeerden gewoon te accepteren?

De leden van de CDA-fractie vragen naar de voortgang van het afronden van het herstellkader en in het bijzonder naar de uitvoering van de motie Ronnes c.s. (31 311, nr. 169). Zij krijgen signalen van ondernemers die bijvoorbeeld inmiddels failliet zijn gegaan, of in een traject van schuldsanering zitten, of in een traject van bijzonder beheer, dat er ook voor hen geen voorrang wordt verleend bij de beoordeling van hun rentederivaat. Is er een plek waar dergelijke gevallen zich kunnen melden? Voorts vragen deze leden hoe wordt geborgd dat gedupeerden op de hoogte worden gehouden over de voortgang? Wanneer krijgt de Kamer de volgende update van de voortgang van het herstellkader? Wat gebeurt er met instellingen die de voorgenomen doelen niet halen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Financiën over het uniform herstellkader rentederivaten en de toegestane bandbreedte.

De leden lezen dat het herstellkader verder is verduidelijkt. Zij vragen de Minister of het klopt dat banken al begonnen waren met de herbeoordelingen van de rentederivatendossiers. Indien dit zo is, moeten banken nu met het aangepaste herstellkader weer helemaal opnieuw beginnen? Kan de Minister toelichten waarom dit wel of niet zo is?

De leden lezen dat banken voorrang geven aan kwetsbare groepen klanten. Hoe worden deze kwetsbare groepen gedefinieerd? Doet de bank dit zelf of is hier ook een kader voor? Kan de Minister toelichten hoe het toezicht op deze keuze is vormgegeven?

Er wordt goed en duidelijk toezicht gehouden op de uitvoering van het herstellkader, door een onafhankelijke partij en ook door de AFM. Hoe wordt er toezicht gehouden op hoe er wordt bepaald dat klanten wel of niet onder het herstellkader vallen? Wat is hierbij de rol van de onafhankelijke partij en de AFM? Waar kan een klant, die volgens de bank niet onder het herstellkader zou vallen, daar eventueel bezwaar tegen maken?

De leden lezen dat er een bandbreedte is vastgesteld van 1%. Dit is de foutmarge voor banken voor elke individuele klant. Hoe is deze 1% vastgesteld? De leden lezen dat binnen deze 1% eventuele afrondingsfouten kunnen vallen. Waar kunnen deze afrondingsfouten vandaan komen? En klopt het dat als er een aanname in de berekening van de compensatievergoeding niet goed gedaan is, er eigenlijk altijd een hogere afwijking dan 1% uit komt? Kan de Minister dat toelichten?

De leden vragen de Minister wanneer hij verwacht dat de verschillende banken over zullen gaan tot het communiceren of klanten wel of niet onder het herstell kader vallen. Ook vragen deze leden wanneer de verschillende banken plannen over te gaan tot het uitkeren van compensaties.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de AFM over de toegestane bandbreedte bij de beoordeling van rentederivaten. Evenwel hebben deze leden nog wel enkele opmerkingen en vragen over deze brief.

Derivaten zijn bedoeld om risico's te verkleinen. In de praktijk worden ze echter vaker gebruikt om te speculeren op een gebeurtenis die al dan niet zal plaatsvinden, zoals bijvoorbeeld een rentestijging. Toen de rentes daalden door het uitbreken van de financiële crisis, hebben veel midden- en kleine ondernemers enorm veel financiële schade geleden, omdat zij een rentederivaat hadden afgesloten om de renterisico's op een of meerdere leningen af te dekken. Als zij op voorhand beter waren ingelicht over de gevaren van een rentederivaat, had een hoop ellende wellicht voorkomen kunnen worden. Deze conclusie wordt gelukkig inmiddels ook door de bankensector gedeeld. De leden van de SP-fractie zijn verheugd dat er inmiddels een uniform herstell kader ligt om gedupeerden, met enige coulance, tegemoet te treden en hun geleden schade te compenseren. Deze leden betreuren het wel dat dit herstell kader pas tot stand is gekomen nadat eerst een herbeoordeling van de derivatendossiers plaats heeft moeten vinden. Deze herbeoordeling was helaas noodzakelijk, omdat eerder grove fouten waren gemaakt bij de beoordeling van de derivatendossiers. Door al dit geklungel bij banken en de AFM duurt de afwikkeling van de derivatendossiers al jaren en moet wat de leden van de SP-fractie betreft nu echt vaart worden gemaakt met een fatsoenlijke afwikkeling. Het liefst zien deze leden dat alle benadeelden voor het einde van dit jaar gecompenseerd zijn. Hoe staat de Minister hier in? Heeft hij een harde deadline in gedachte voor wanneer ten minste 99% van de derivatendossiers afgehandeld moet zijn? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet? Wat gaat de Minister concreet doen om te zorgen dat benadeelden zo snel mogelijk gecompenseerd worden voor hun geleden schade?

Bij de berekening van de compensatie is afgesproken dat tussen de berekening van de bank en de berekening van de externe beoordelaar een afwijking van 1% mag zitten. Men is trouwens uitgekomen bij die bandbreedte van 1% door te kijken naar de bandbreedte voor fouten die wordt gehanteerd in controles van overheidswege, zoals controles van subsidies. Daaruit blijkt dat in dergelijke controles voor afwijkingen een bandbreedte van 1% gangbaar is. Die bandbreedte van 1% lijkt de leden van de SP-fractie dan ook zeer logisch. Zeker gezien het doel dat met een dusdanig miniem afwijkingspercentage bereikt wordt, namelijk: de berekening is óf goed, óf fout. Als hij goed is, dan is dat helemaal mooi. Als hij fout is, dan moet de fout in de berekening hersteld worden. Wat de leden van de SP-fractie betreft moet er geen ruimte mogelijk zijn voor eventueel gesjoemel met berekeningen. Kan de Minister toezeggen dat niet zal worden afgeweken van de bandbreedte van 1%? Met andere woorden: kan hij toezeggen dat deze bandbreedte niet alsnog verder wordt opgerekt? Zo nee, waarom niet?

Deelt de Minister het standpunt van de AFM dat een bandbreedte van 1% aanvaardbaar en uitvoerbaar geacht moet worden? Zo nee, waarom niet? Verder vragen deze leden aan de Minister hoe de AFM gaat toezien op de afwikkeling van de derivatendossiers en welke middelen de AFM tot haar

beschikking heeft om handhavend op te treden wanneer er fouten dan wel misstanden aan het licht komen bij de afwikkeling van de derivatendossiers.

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie aan de Minister bij welke instantie(s) gedupeerden terechtkunnen als zij toch niet tot overeenstemming komen over een vergoeding met de bank, binnen de 1% bandbreedte.

II. Reactie van de Minister